

Vila na
Pantovčaku 267

Kuća po želji

Rezidencijalna arhitektura u Hrvatskoj nema najbolji ugled, premda su objekti na svjetskoj razini. Ipak, kako popraviti prosjek? Govore arhitekti iza kojih stoje priznanja i uspješni projekti

Lenko Pleština: Između slobode i odgovornosti

Lenko Pleština, nedavno nagrađen godišnjom nagradom za arhitekturu *Vladimir Nazor* za vilu na Pantovčaku 276, vjeruje da na općem planu postoje dvije vrste predrasuda između arhitekata i investitora. Investitorove predrasude bi bile da arhitekt, s njegovim novcem, želi graditi sebi spomenik, da su njegovi honorari preveliki i da od arhitekata baš

nema prevelike koristi, dok se, s druge strane, arhitekti mogu bojati da investitori trebaju samo papire, ne i nacрте, da ne cijene struku i da su niske likovne kulture.

- Osobno smatram da je istina u tome da su investitori najčešće kapacitirani kvalitetnom svakodnevicom, kvalitetnim provjerenim rješenjem, dok arhitekti uvijek, ako je moguće, žele napraviti mali pomak od svakodnevice - kaže Lenko Pleština. S potencijalnim investitorom razgovara o programu, sadržajima,

materijalima, izvedbi i oblikovanju. Bez obveza napravi nekoliko skica kroz koje potencijalni investitor vidi njegov pristup i ako ga to zaintrigira dogovore poslovni odnos. Nakon toga slijedi naravno hrpa novih skica, susreta i razgovora s investitorom kroz koje se definiraju bitne karakteristike buduće kuće kao i sredstva koja će za to biti potrebna.

- Uranjanjem projekta u realitet, kreativna sloboda se zamjenjuje velikom odgovornošću. Odriješene ruke, na način kako je to kod slikara, pjesnika, glazbenika, ovdje ne postoje. U pitanju su ipak velika sredstva koja treba trošiti na najbolji mogući način i najracionalnije.

Otuđenost od čovjeka, pojam koji se ponekad vezuje uz modernu arhitekturu, podrazumijeva samo jedan od njenih elemenata - oblikovnu kategoriju, kada se suština arhitekture vidi u stilu pa bi tada otuđenost značila, zapravo neprihvatanje stila, misli Lenko Pleština.

- Odbijanje moderne arhitekture može se temeljiti na jakom povijesnom mitu, koji se javlja uz nostalgiju i strah od nepoznate i neizvjesne budućnosti, kada takav mit pruža sjajno utočište. Prava otuđenost u arhitekturi međutim dolazi od sadržaja, ne od stila. Svaka je substandardna arhitektura koja ne prati primarne ljudske potrebe otuđena, a tu u prvom redu podrazumijevam neprikladan prostor, mračan, hladan termički ili sparan, nehigijenski- bez wc-a, kupaonice, dovoljno vode i energije, bez instalacija, dovoljno kvadrature površine i kubature prostora, bez zvučnih zaštita i privatnosti, s potrošnim, deurnim materijalima bez statičke krutosti.

Također, prema jednom stereotipnom kriteriju, veliki broj antologijskih, paradigmatičkih primjera obiteljskih kuća ni najmanje nisu uklopljene s okolišem, kaže Lenko Pleština. - Međutim to vrijedi opet samo za senzibilitet povijesnog i ekološkog mita, ne i za futuristički senzibilitet kod kojega je promjena mnogo manje traumatična, zapravo je čak i poželjna. Ako je nešto logično i suvislo građeno i ako je rezultat kvalitetne arhitekture, onda je najvjerojatnije postignuta dobra uklopljenost s okolišem ili ambijentom - komentira Lenko Pleština. Tradicijska je arhitektura imala svoje područje koje se gotovo moglo propješačiti, jer su se na njemu nalazili svi gradbeni materijali, kaže Lenko Pleština. Danas, kada je arhitektura globalna, nalazi se šperploču iz Indonezije, napravljenu sa zapadnom tehnologijom, kamen iz Brazila, keramiku iz Španjolske, klima-uređaje iz Ja-

pana, staklo iz američke tvornice u Mađarskoj. - Ono čega nema već se kroz tjedan ili dva dobije od bilo kuda, pa time ni materijali ni gradbena logika više nemaju veze s lokalnim okvirima, već s mogućnošću nabave. Time arhitektura postaje ovisna o bruto nacionalnim dohotku neke države, sredine, korporacije ili pojedinca, a lokalne okolnosti padaju u drugi plan. Naravno, u tim proporcijama, naše i zapadne ekonomske moći, su pozicionirani i mnogi problemi naše i njihove arhitekture - kaže Lenko Pleština.

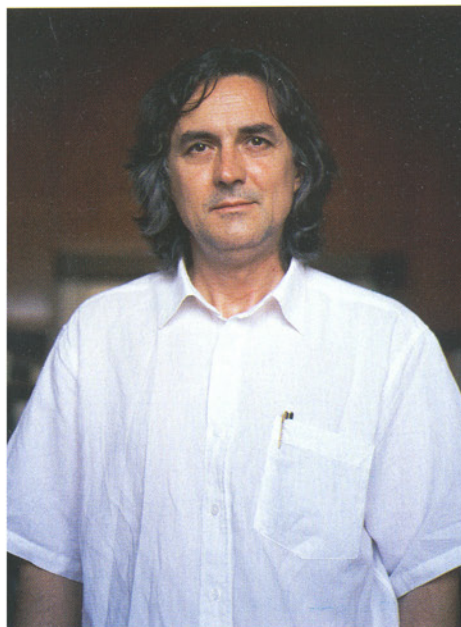
Arhitekt Lenko Pleština

Na pitanje kako bi opisao svoju estetiku u arhitekturi, Pleština je odgovorio:

- Potrebno je sačuvati logiku građenja, a ne oblik. Estetski je promašaj praviti imitacije, jer one često gube logičnost i postižu samo površinski efekt koji se unutar struke doživljava neukusom i zove kičem. Nove materijale koji su industrijski pripremljeni i iza kojih stoje ogromni istraživačko proizvodni zahvati ne bismo smijeli koristiti i interpretirati kao tradicionalne materijale. Je li potrebno staklo koje je danas proizvedeno u jumbo-formatima rezuckati u male komadiće da se dobije neka medijevalna ljepota? Zacijelo ne. Naravno naslijeđeni graditeljski fond koje nastao baš rukom i ručnom alatkom trebalo bi očuvati što je moguće bolje. Ali ne bismo trebali graditi kao što su gradili stari Grci, već onako kako bi stari Grci danas gradili kazao je jednom Otto Wagner, a naši zagrebački modernisti iz tridesetih godina, s kojima se ponosimo, su isticali da treba graditi u duhu našeg doba.

3LHD: Obično i neobično

“Precizan i ekstreman” tako je Saša Begović okarakterizirao Most branitelja u Rijeci koji je radio mladi tim 3LHD. Taj je projekt jednog njihovog člana dobio nagradu najvažnijeg svjetskog arhitektonskog časopisa *The Architectural Review*, hrvatsku nagradu Viktor Kovačić za najbolju realizaciju 2001. godine, te priznanja *Piranesi* (Slovenija),

Arhitekt Lenko Pleština